

Βατικανό και εγκεφαλικός θάνατος (Εμμανουήλ Παναγόπουλος, Αμ. Επ. Καθηγητής Χειρουργικής, Διευθυντής Χειρουργικής ΕΣΥ)

Date : Μαΐου 10, 2009

Στις 3 Σεπτεμβρίου του 2008, στην επίσημη εφημερίδα του Βατικανού, «L' Osservatore Romano», δημοσιεύθηκε ένα πρωτοσέλιδο άρθρο με τίτλο: I segni della morte. Aquarantanni del rapporto di Harvard (Τα σημεία του θανάτου. 40 χρόνια από την ανακοίνωση του Harvard).

Το άρθρο υπογράφεται από την Lucetta Scaraffia, τακτική συνεργάτιδα της εφημερίδος, καθηγήτρια Ιστορίας στο πανεπιστήμιο La Sapienza της Ρώμης, αντιπρόεδρο του Ιταλικού Συνδέσμου για την Επιστήμη και τη Ζωή και μέλος της Εθνικής Ιταλικής Επιτροπής Βιοηθικής.

Στο άρθρο αυτό, η Scaraffia υποστηρίζει ότι **ο εγκεφαλικός θάνατος (Ε.Θ.) δεν μπορεί, υπό το φως της σύγχρονης επιστημονικής έρευνας, να θεωρηθεί το τέλος της ζωής**. Αυτό που την ανησυχεί είναι το ότι οι ανάγκες για όργανα αυξάνονται, οι ιατροί βρίσκονται κάτω από πίεση να μεταθέσουν τη γραμμή που χωρίζει τη ζωή από τον θάνατο, ώστε να μπορέσουν να αντλήσουν όργανα για μεταμόσχευση, σε χρόνο που αυτά θα είναι υγιή και βιώσιμα. **Είναι καιρός, υποστηρίζει, να επανεξεταστεί το όλο ζήτημα του Ε.Θ.**, αφού πολλά μέλη της Ρωμαιοκαθολικής «Εκκλησίας», έχουν διατυπώσει πολλές και σοβαρές επιφυλάξεις και στην πόλη του Βατικανού δεν είναι σε χρήση το πιστοποιητικό του Ε.Θ. Θεωρεί απόδειξη του ότι **ο εγκεφαλικά νεκρός δεν είναι όντως νεκρός, τα περιστατικά των εγκεφαλικά νεκρών εγκύων γυναικών, στα οποία με την υποστήριξη της «νεκρής μητέρας», συνεχίζεται η κύηση για άλλοτε άλλο χρονικό διάστημα**. Η αποδοχή του Ε.Θ. **εγείρει πολλά ηθικά ζητήματα** και η αποδοχή της παύσης της εγκεφαλικής δραστηριότητας ως θανάτου εξισώνει το ανθρώπινο πρόσωπο με μόνες τις εγκεφαλικές λειτουργίες του και αντιτίθεται στο Ρωμαιοκαθολικό δόγμα, που θέλει την απόλυτη και ολοκληρωτική υπεράσπιση της ανθρώπινης ζωής. Κατά την Scaraffia, στην 40ή επέτειο του νέου ορισμού του θανάτου, το θέμα του Ε.Θ. ανοίγει εκ νέου. Όπως ήταν φυσικό, το άρθρο της Scaraffia ξεσήκωσε μεγάλη θύελλα στο Βατικανό και όχι μόνο. Ο «Economist» της 4 Οκτωβρίου 2008 ασχολήθηκε εκτενώς, με κύριο άρθρο του στο τμήμα «Science and Technology», ενώ η «Le Monde» της 2-3 Νοεμβρίου 2008 φιλοξένησε ανάλυση της Jean Yves Nau, εκδότριας του Science Section της εφημερίδος. Ακόμη η Ιταλική «Corriere della Sera» δημοσίευσε σχόλιο του καθηγητού Marco Ventura, στο φύλλο της 3ης Νοεμβρίου 2008. Το Βατικανό αντέδρασε με αμηχανία και ανησυχία, που προφανώς οφειλόταν και στο ότι το άρθρο της Scaraffia δημοσιεύθηκε δυο μόλις μήνες πριν από την έναρξη Συνεδρίου με θέμα: «Ένα δώρο για την ζωή. Εκτιμήσεις για την δωρεά οργάνων».

Το Συνέδριο διοργανωνόταν στις αρχές Νοεμβρίου του 2008, στην πόλη του Βατικανού από την Ποντιφική Ακαδημία για τη Ζωή (PAV), τη Διεθνή Ομοσπονδία των Καθολικών Ιατρικών Εταιρειών και το Εθνικό Ιταλικό Κέντρο Μεταμοσχεύσεων (CVT) και στόχο είχε την προβολή και προώθηση της δωρεάς οργάνων και είχε γενναία επιχορήγηση από το Βατικανό.

Η Ρωμαιοκαθολική «Εκκλησία», συνοδοιπορούσα με τις περισσότερες δυτικές χώρες, έκανε δεκτό τον Ε.Θ. με επίσημη δήλωση της Ποντιφικής Ακαδημίας Επιστημών (PAS) το 1985 και 1989, ενώ ο πάπας Karol Woytyla, σε ομιλία του στο παγκόσμιο Συνέδριο της Εταιρείας Μεταμοσχεύσεων, τον Αύγουστο του 2000, επιβεβαίωσε τη θέση του Βατικανού σχετικά με τον Ε.Θ. Όμως η **Ποντιφική Ακαδημία Επιστημών** το 2005 συζήτησε εκ νέου το θέμα των «σημείων του θανάτου». Τα τότε παρόντα μέλη της Ακαδημίας — φιλόσοφοι, νομικοί και νευρολόγοι από διάφορες χώρες — συμφώνησαν ότι [ο Ε.Θ. δεν συνιστά τον θάνατο του ατόμου και τα κριτήρια του Ε.Θ., μη όντας επιστημονικά αξιόπιστα, πρέπει να εγκαταληφθούν.](#) Το αποτέλεσμα της συνάντησης αυτής σόκαρε τους αξιωματούχους του Βατικανού και ο επίσκοπος Marcelo Sorondo, κοσμήτορας της Ποντιφικής Ακαδημίας Επιστημών, **απαγόρευσε τη δημοσιοποίηση των πρακτικών** στο site του Βατικανού. Ένας σημαντικός αριθμός από τους συμμετασχόντας, έδωσαν τα κείμενά τους στον εκδοτικό οίκο Rubbettino και το αποτέλεσμα ήταν η έκδοση ενός βιβλίου το 2006 από τον καθηγητή Roberto de Mattei με τον λατινικό τίτλο Finis Vitae. Το βιβλίο εκδόθηκε στα Ιταλικά και στα Αγγλικά και περιείχε 18 κείμενα, τα μισά των οποίων ήταν κείμενα των μελών της Ποντιφικής Ακαδημίας Επιστημών του 2005. Η Ποντιφική Ακαδημία Επιστημών επανήλθε στο θέμα το 2006, αφού **απέκλεισε τη συμμετοχή όσων το 2005 είχαν αντιταχθεί στην υιοθέτηση του Ε.Θ.**, και με δήλωσή της υιοθέτησε εκ νέου τον Ε.Θ. Το 2008, από τον εκδοτικό οίκο Morcelliano, εκδίδεται ένα νέο βιβλίο με τίτλο: «Εγκεφαλικός θάνατος και όργανα μοσχεύματα. Μια ερώτηση νομικής ηθικής» (Brain death and organ transplant. A question of legal ethics). Συγγραφέας του ήταν ο καθηγητής της φιλοσοφίας του δικαίου Paolo Becchi. Τα δύο αυτά βιβλία αποτέλεσαν την αφορμή για την επαναφορά της συζήτησης για τον Ε.Θ. από την Scaraffia μέσω των στηλών του «L' Osservatore Romano».

Ο σημερινός πάπας Βενέδικτος XVI ουδέποτε έθιξε άμεσα το θέμα του Ε.Θ. Όμως το 1991 σε ομιλία του σε συγκέντρωση καρδιναλίων με θέμα: «Οι κίνδυνοι απέναντι στη ζωή» είπε: **«Η προγεννητική διάγνωση χρησιμοποιείται ως ρουτίνα στην αποκαλούμενη γυναίκα σε κίνδυνο, ώστε να εξαλειφθούν όλα τα έμβρυα με σωματική αναπηρία ή νόσο. Όσα έμβρυα είχαν την τύχη να γεννηθούν με κάποια αναπηρία, κινδυνεύουν να θανατωθούν αμέσως μετά τη γέννησή τους ή να στερηθούν την τροφή και τη βασική φροντίδα. Αργότερα εκείνοι που πέφτουν σε μη αναστρέψιμο κώμα από νόσο ή τραυματισμό, συχνά οδηγούνται στον θάνατο για να ικανοποιήσουν την απαίτηση για όργανα ή χρησιμοποιούνται σε ιατρικά πειράματα. Τελικά**

όταν ο θάνατος φαίνεται να πλησιάζει, πολλοί πέφτουν στον πειρασμό να τον επιταχύνουν μέσω της ευθανασίας».

Η μη αποδοχή του Ε.Θ., κατά τη γνώμη πολλών, θα δημιουργήσει στη Ρωμαιοκαθολική «Εκκλησία» διπλό πρόβλημα, ηθικό και οικονομικό. Στις ΗΠΑ η Ρωμαιοκαθολική «Εκκλησία» έχει υπό την εποπτεία της 600 περίπου νοσηλευτικά ιδρύματα, στα οποία γίνονται μεταμοσχεύσεις. Η μη αποδοχή του Ε.Θ. σημαίνει ότι τα νοσοκομεία αυτά όχι μόνο θα πρέπει να σταματήσουν τις μεταμοσχεύσεις, αλλά και να ζητήσουν συγγνώμη για την μέχρι τώρα μεταμοσχευτική τους δραστηριότητα και επιπλέον να στερηθούν μία, πολλών δισεκατομμυρίων δολλαρίων, δραστηριότητα. Έτσι το Βατικανό πίεζε και ανέμενε ο πάπας Βενέδικτος XVI, στην ομιλία του στο Συνέδριο του Νοεμβρίου 2008 για τη δωρεά οργάνων να επιβεβαιώσει τη θέση του Βατικανού για τον Ε.Θ. **Όμως ο Πάπας είπε άλλα πράγματα.** Υποδεχόμενος τους συνέδρους στις 7 Νοεμβρίου του 2008 είπε μεταξύ άλλων: **«...Είναι βοηθητικό να θυμόμαστε ότι τα ατομικά όργανα δεν μπορούν να αφαιρεθούν, εκτός ex cadavere, δηλ. από πτώμα, το οποίο διαθέτει τη δική του αξιοπρέπεια, την οποία πρέπει να σεβαστούμε. Στα χρόνια αυτά, η επιστήμη πέτυχε περαιτέρω πρόοδο στην πιστοποίηση του θανάτου. Είναι, επομένως, καλό τα επιτευχθέντα αποτελέσματα να τύχουν της συγκατάθεσης του συνόλου της επιστημονικής κοινότητας, με στόχο την περαιτέρω έρευνα για λύσεις που θα δίνουν βεβαιότητα σε όλα. Σε μια τέτοια περιοχή, όπως αυτή, δεν μπορεί να υπάρξει και η ελάχιστη υπόνοια αυθαιρεσίας και όπου η βεβαιότητα δεν έχει επιτευχθεί, η αρχή της προφύλαξης πρέπει να πρωτανεύσει. Αυτό οδηγεί στη χρησιμότητα της προώθησης της έρευνας για να θέσει την κοινή γνώμη ενώπιον της πλέον διαφανούς αλήθειας στις ανθρωπολογικές, κοινωνικές, ηθικές και νομικές συνέπειες της πρακτικής των μεταμοσχεύσεων. Όμως στις περιπτώσεις αυτές, τα ουσιώδη κριτήρια του σεβασμού της ζωής του δότη πρέπει πάντοτε να πρωτανεύουν, ώστε η αφαίρεση των οργάνων να γίνεται μόνο στην περίπτωση του αληθούς θανάτου του δότη...».** Η ομιλία του πάπα Βενέδικτου XVI, εμμέσως πλην σαφώς, αναγνώρισε την εγκυρότητα των απόψεων της Scaraffia στον «L' Osservatore Romano», αλλά και των απόψεων των επιστημόνων της Ποντιφικής Ακαδημίας Επιστημόνων, που το 2005 κατά πλειοψηφία πήραν θέση εναντίον του κριτηρίου του Ε.Θ. Απόδειξη της ανησυχίας του Βατικανού είναι και το γεγονός ότι ο κοσμήτορας της Ακαδημίας, επίσκοπος Sorondo, που απέτρεψε τη δημοσιοποίηση των πρακτικών το 2005, έσπευσε να αναρτήσει στην κορυφή της λίστας των κειμένων της Ακαδημίας, μόνον τις απόψεις των επιστημόνων εκείνων που συμφώνησαν μαζί του για την αποδοχή του Ε.Θ. το 2006.

Αναμφίβολα, το άρθρο της Lucetta Scaraffia στον «L' Osservatore Romano» τάρaxε τα νερά στο χώρο της Ρωμαιοκαθολικής «Εκκλησίας» και επανέφερε **το θέμα της**

αξιοπιστίας του Ε.Θ.

Στον Ορθόδοξο Ελλαδικό χώρο, το ζήτημα έχει περίπου τεθεί στο περιθώριο και όσοι εκδηλώνουν την αντίθεσή τους στον Ε.Θ. χαρακτηρίζονται σχολαστικιστές και στερούμενοι αγάπης. Πάντως ένα είναι βέβαιο. **Το θέμα του Ε.Θ. θα παραμείνει ανοιχτό, έως ότου η αλήθεια τελικά λάμψει. Το ερώτημα είναι πόσος χρόνος θα απαιτηθεί ακόμη.**

(Πηγή: «Η Δράσις μας», Μάιος 2009)